

סימן צה

באחד שמנהגו שלא להסתפר מר"ח
אייר עד ימי הגבלה וצריך לילך על
חתונה בר"ח סיון אם מותר להסתפר

י' אב תש"כ

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה יהושע ליימאן שליט"א.

הנה באחד שנוהג דיני ימי הספירה מר"ח אייר
עד ימי ההגבלה וצריך להיות על חתונה
באור לר"ח סיון, אם מותר להסתפר לכבוד החתונה
אחד מעריב שכבר הוא ר"ח. הנה אם היה יודע
בתחלת הספירה שיצטרך להיות על חתונה בר"ח
סיון היה יכול בשנה זו לשנות מנהגו. על המנהג
האתר לאסור מאחר אסרו חג פסח עד ר"ח אייר
ולהסתפר בשני הימים של ר"ח אייר ובל"ג בעומר
ולאסור בשאר ימי אייר ולהתיר מר"ח סיון ואילך.
שהרי יהיו ל"ג יום באיסור תספורת כדברתי
בספרי אגרות משה על אורח סימן קנ"ט שאין איסור
שינוי מנהג מהמנהג דמר"ח אייר עד ימי ההגבלה.
כיון שבתרוייהו יש מספר הל"ג יום, דשני המנהגים
הם נחשבים למנהג אחד לאסור מספר ל"ג יום עיי"ש.

אבל אם לא היה יודע בתחלת הספירה ונהג
היתר תספורת עד ר"ח אייר, הרי יחסר לו כשיסתפר
מר"ח סיון ממספר הל"ג יום, ואף שיכול להשלים
לאסור גם יום השני מימי הגבלה נגד יום ר"ח
סיון, כי יום הראשון מימי הגבלה הא נחשב לו
מימים שנהג איסור דרק מצד מקצת היום ככלו
הותר כדאיתא במג"א סימן תצ"ג סק"ה ובמ"ב ס"ק
ט"ו, ולכן לא יתחשב שנוהג עוד יום כזה שיגמרהו
עד הלילה באיסור אבל כשינהוג איסור עד למחר
בשני להגבלה הרי יהיו ל"ג יום, מ"מ כיון שלא
מצינו מנהג כזה אפשר אין בידו לעשות דבר חדש.
משום שאולי כיון שנסתפר בר"ח סיון שישארו רק
שני ימים ולילה באיסור לא יהיו ניכרין שהם מימי
איסור שיש שאף בימי היתר אין מסתפרין שנים
ושלשה ימים ולא יתחשב השלמה לר"ח סיון שהיה
נוהג איסור אף שהיה בגידול שער מל"ג בעומר והיה
ניכר שרק מחמת האיסור לא נסתפר.

ול"ד להמנהג שהביא המג"א סק"ה שאסרו כל
הימים מפסת עד שבועות לבד ימי ר"ח רא"ח
וסיון שנמצא ג"כ שנהגו איסור על שלשה ימים
דאחר ר"ח סיון אף שלא ניכרין שהוא מצד איסור,
משום שלמנהג ההוא הא אינו מצד מספר הל"ג יום
אלא שאסרו כל הימים שמתו בהם דסברי רמתו כל
הימים שמימי הספירה רק לא כחימים שאין אומרים

לשם אוכל הי"ל למיפלג ולטמא אף כאכל משהו
מנבלת עוף טהור וצ"ע.

ידידה

משה פיינשטיין

סימן צד

באחד שאינו נוהג לומר הלל בביהכ"נ
בלילי פסחים ונמצא בביהכ"נ שאומרים
הלל איך יתנהג

מע"כ ידידי מהר"ר יצחק שליט"א.

הנוהגים כשיטת הגר"א אומרים הלל בביהכ"נ
בלילי פסחים ולכן אף שביהכ"נ הוא
של נוסח אשכנז אומרים הלל שמסתמא היו שם
מהכע"ב שנוהגין כהגר"א, וממילא אסור לשנות לומר
להם שלא יאמרו וכן אסור ממילא לצאת דכיון שנהגו
כן שם גם מי שאינו נוהג לומר הלל כיון שעתה
מתפלל בביהכ"נ זה אסור לשנות מפני המחלוקת,
ואם יצא בשביל זה הרי נמי איכא טעם ראסור מפני
המחלוקת כיון שהכל יבינו שיצא משום שחולק עליהם.
אבל אין לו לברך כי זהו בצנעא ולא ניכר כ"כ
אם מברך או לא, ואם היה באופן שיהיה ניכר שלא
בירך נראה שצריך גם לברך, וראיה מפסחים רף ק"ו
באמרו לו לר' אשי ליקדיש לן מר קידושא רבה
אמר בפה"ג ואגיד ביה ופי' רשב"ם זאריך בו לדעת
אם יסרהב אחר מהם לשתות יבין רבפה"ג רגילין
לומר ותו לא שאל"כ היה אומר להם קידוש גדול
של לילה כמנהגם, הרי מפורש שאף שמנהגו שלא
לקדש קידוש הלילה כיום מ"מ כיון שבעיר ההוא היו
נוהגין לקדש היה מקדש ולא היה חושש לברכה
לבטלה, א"כ כ"ש בהלל רלילי פסחים שאיתא זה
בירושלמי ובמס' סופרים שהביאו התוס' פסחים רף
ק"ד והטור ס"ס תע"ג כתב מה טוב ומה נעים ההיא
מנהגא והמחבר פסק כן שודאי אין להתחשב זה
כמקום שנהגו כמותם כספק ברכה לאסור אף לאלו
שאינו נוהגין כן אם נמצאו שם ולכן אם הוא הש"צ
צריך גם לברך וכן אף אם אינו ש"צ אם הוא באופן
שהיה ניכר צריך לברך.

ידידה

בהם תחנון מדינא כדבארתי בספרי שם, לכן אין להתחשב במה שימים אלו לא יהיו ניכרין מהאיסור, דעכ"פ אין לאסור בר"ח סיון שלא מתו בו ואין להתיר בימים שאחר ד"ח שבועות שמתו בהם. אבל להנהיג לאסור מספר ל"ג יום ורוצה לשנות להשלים ביום אחר אין זה השלמה לאסור ביום שלא ניכר נגד יום הניכר ולכן לא מצינו מנהג כזה, וממילא כ"ש שהוא עצמו לא ישנה להשלים יום דהגבלה נגד יום ר"ח סיון, ונמצא שלעשותו בהיתר פשוט אינו יכול.

ולכן אם אין הכרח לפניו להסתפר שלא ברש כ"כ לילך להתונה בלא תספורת אינו רשאי להסתפר, אכל אם בלא תספורת אינו יכול לילך אל החתונה רשאי להסתפר אף שהוא מימים שנוהג איסור, לא מבעיא אם הוא מהקראים כאלו שיקפידו עליו כשלא יבוא והיה בא אף ממקום רחוק והיה מניח עסקיו לבוא על החתונה שיש להתיר לו, אלא אף אם הוא משאר הקראים נמי כיון דיש מצוה על כל אחד בשמחת חתן וכלה וכשלא יסתפר לא יוכל להיות שם רשאי להסתפר, ול"ד לכרית מילה שאין מתירין לכל הקראים להסתפר אלא לאבי הבן והמתלה והסנדק, ששם ליכא מצוה על שאר אדם מצד עצמם שיבואו להברית אלא על אבי הכן הוא מצוה שיעשה בשמחה ברכוי עם ושיקרא חבריו לשמוח עמו, אבל בנישואין הוא מצוה על כל אדם שילכו לשמחת הנישואין כדאיתא בב"ש סימן ס"ה סק"א שכתב מלשון הפוסקים שכתבו מצוה לשמח משמע דמצוה שילך לשם וישמח אותם, ובסק"ג כתב עוד יותר מזה שאף רק ביודע שיש חופה בעיר מצוה עליו אף לבטל מלימודו, ומסתבר שאף הח"מ שפליג ע"ז וסובר דאפשר שרק הרואה שנכנסין לחופה צריך לבטל מלימודו ולא היודע שיש חופה, הוא רק לענין בטול תורה אבל באינו מבטל מלימודו יודה שאיכא מצוה עליו לילך אף שאינו קרוא כלל, וגם אפשר שאף הפרישה שהביא הב"ש שמי שאינו שם אינו עובר רק שאינו עובר על החמשה קולות אבל מודה שאיכא מצוה לילך למקום החתונה ולשמח, ולא יקשה עליו מלשון הפוסקים, וא"כ כ"ש שיש מצוה על הקראים שיבואו אל החתונה וישמחו, (ואולי בערים הגדולות כנזכר יארק וכדומה שמי שאינו קרוא אינו הולך אל החתונה יש להחשיב הקראים כמצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים דהרי רק עליהו מוטל, ומה שאפשר במעט האנשים שיבואו מהקראים הא כיון שאמיד לעשות ביותר שמחה הרי נמצא שימעט השמחה מכאופן שרצו ויכלו לעשות והוי זה כאי אפשר, אך מסתבר כיון שמתחלה יודעין שלא כל הקראין יבואו לא הוי זה כממעט ואין לה חומרא דא"א לעשותה ע"י אחרים).

ואף שביו"ד סימן רס"ה סעיף י"ב כתב הרמ"א דכל מי שאינו אוכל בסעודת מילה הוי כמנודה לשמים ולא כתב זה בנישואין, ועיין בתוס' פסחים ריש דף קי"ד שמשם מקוד הרמ"א כמצויין שם איתא גם סעודת נישואין דת"ת, ותו כוונת הגר"א שכתב לעיין בתוס' פסחים שהוא להקשות על הרמ"א שכתב זה דוקא בסעודת מילה, עכ"פ חזינן שהרמ"א לא פסק זה אלא בסעודת מילה וכן הוא המנהג שלסעודת מילה מהדרין הרבה שלא לקרא כדאיתא בפ"ת ס"ק י"ח בשם מקום שמואל מספר שרביט הזהב ולנישואין לא ראינו שמהדרין אף לסעודת נישואי ת"ת, אבל אינו משום שיש עליו מצד עצמו מצוה לילך לברית מילה אלא משום מצות אבי הבן שקראו לבוא אסור לו למנוע לכבוד מצוה הגדולה דמילה והוא כמנודה כשנמנע ולא נענה להקריאה, ובנישואין הוי החיוב לבוא מצד עצמו אכל אין בזה ענין הנדוי, משום שאין הנדוי משום גדול החיוב דהרי כמה מצות שאין עליהן נדוי ממילא בעבר אחד עליהן, אלא משום כבוד מצות מילה שזה ליכא בנישואין, עכ"פ לענין תספורת עדיפא נישואין משום שהליכתו לשם הוא מצוה שלו מצד עצמו ולילך לסעודת מילה הוא רק מצד אבי הבן כדכתבתי.

ובדבר הריקודין ושמיעת הכלי שיר ליכא שום איסור כיון שהן משמחות הנישואין, והרי גם כשעושין חתונה בל"ג בעומר או בער"ח אייר הרי עושין שמחה כל ז' ימי המשתה וגם בריקודין וכלי שיר, ומותרין כל אדם להיות שם ולשמח בשמחתם, וכן הוא גם בזה כיון שהחתן היה מותר לישא וגם עם כל עניני השמחות גם בריקודין וכלי שיר, מותרין כל אדם להיות שם ולשמח בשמחתם.

וכדבר ליכנס כעלעווייטאר בשבת וי"ט כשנכנס אדם רשע לצורך עצמו אסור, וכשנכנס עכו"ם לצורך עצמו מותר מדינא אבל אסור משום מראית העין, [ואחר זמן דכרתי עם אלו היודעין בחכמת העלעווייט טאָר ונוכחתי שיש גם חשש איסור מדינא משום שכל הנכנס מוסיף עבודה בהעלעקטרי], ואם הוא ידוע לירא שמים וכ"ש אם הוא ת"ח יש בזה גם משום חלול השם.

ובדבר כניסה לטיאטער ולמאזויס הרי הוא דבר האסור ואיך שייך שיתירו לו להסיר את כובעו ולהיות בגילוי הראש ויוסיף עוד חטא על חטאו, ואם השאלה היא באחד שתקף יצרו עליו לילך לשם ולא ישמע שלא לילך, אולי טוב שיסיר כובעו ולא יהיה חלול השם משום שלא ידעו שהוא יהודי שומר תורה, היא סבדא גדולה אבל רק למכוין לשם שמים.

סימן צו

בהערתו עלי בסימן ק"ד בענין סעודה לבת מצוה

ומה שכתר"ה מתקשה מדוע אין מצוה בסעודת בת מצוה כשנעשית בת י"ב שנה כמו בבן דגם הבת הא מתחייבת עתה במצות. ויש להוסיף לחזק הקושיא שאף שאין הבת דורשת דאף אם תדרוש ליכא מעלה שפטורה מתלמוד תודה. מ"מ הא ביום שנעשה בר מצוה נחשבת סעודת מצוה אף כשאינו דורש כדאיתא במג"א סימן רכ"ה סק"ד וברמג"ר יר"ד סימן שצ"א סעיף ב' בשם מהרש"ל ביש"ש וא"כ גם בבת באותו היום שנמלאו לה י"ב שנה יזום אחד יתחשב סעודת מצוה ואין לומר דאה"נ כיון דלא הוזכר זה בשום מקום. ועיין בפמ"ג בא"א סק"ה שהקשה לענין ברכת שפטרני מ"ט לא אמרינן בבת כשנעשית י"ב שנה ולא הקשה על מה שאין עושין סעודה אף שטעם הסעודה כתב בסק"ד מא"ד משום דגדול המצוה ועושה וכן הוא במחצה"ש. שטעם זה הא ישנו גם בבת והיא קושיא גדולה.

והנכון לע"ד משום דאין ניכר חלוק בבת למעשה במה שנעשית גדולה יותר מקטנותה ול"ד לבן שניכר טובא שמעתי מצדפינ אותו לכל רבר שבועי מנין עשרה ומנין שלשה. ועל יריעה בעלמא כשלא ניכר למעשה אין עושין סעודה ושמחה אף שבעצם יש בזה אותה השמחה ממש. ומה שא"ד יוסף בכ"ק רף פ"ז דמ"ד לי אין הלכה כר' יהודה עבירנא יומא טבא לרבנן שמוה הוא המקור לעשות סעודה בכר מצוה כדהביא במחצה"ש ממהרש"ל ביש"ש. צריך לומר דג"כ הוא ניכר. ל"מ אם נימא דאם טומא פטור מן המצות לא מצטרף לעשרה אלא אף אם נימא שמצטרף רכיון שהוא בר דעת שייך שיצטרף אף שפטור ממצות. נמי באדם גדול כרב יוסף ניכר משום דמצד גדלותו נותנין לו לברך ולהוציא אחרים ואם הוא פטור אין יכול להוציא אחרים ולא היו יכולין ליתן לו לברך אף שהוא הגדול. עיין בפסחים דף קט"ז במה שר' יוסף הוציא בני ביתו באמירת אגדתא בליל פסח. ולכן היה זה רבר הניכר והיה שייך שיעשה סעודה. אבל כשלא ניכר במעשה ליכא מצוה לעשות סעודה.

אבל כיון שרחוק לומר שאיש שתוקף יצרו עליו יכוין לשם שמים הוא כוונתו באמת רק לזלזל בעוד דבר גם באיסור גילוי הראש לכן אין להתיר לו.

ירידו.

משה פיינשטיין

סימן צו

באלו שמותרין להסתפר בחוה"מ איך הם בימי הספירה

ט' אייר תשי"ט.

מע"כ ידידי הרב ר' זלמן הלוי אורי שליט"א.

בדבר משי"כ המ"ב בסימן תצ"ג בבאור הלכה דאזנין שמותרין להסתפר בחוה"מ גם בספירה שרו לא עדיף מחוה"מ, ודאי צדק כתר"ה דלא שייך זה בזה שמותר בחוה"מ מצד יפוי ומניעת צער דלא שייך בספירה שהוא מטעם אבלות שיש לנו להצטער ולא להתיפות. ובעצם גם מה שהתיר הא דהתירו בסימן תקל"א לכאורה תמוה דהא אפשר שבתח"מ התירו משום כבוד המועד כיון דלא יכלו לגלח מתחלה שהיה בשביה ובבית האסורין וכדומה ובימי ספירה יש לאסור. ורק שיש להתיר באופן שתכפה להאיסור תספורת וספירה כגון שהיה בבית השביה ובבית האסורין זמן גדול קודם ימי הספירה ויצא בימי הספירה יש להתיר. דהא גם באבילות מתיר כדאיתא במו"ק דף י"ז שבלא תכפיהו אבליו אסור והא דתניא מותרין הוא בשתכפיהו אבליו. וכה"ג יש להתיר גם בספירה דלא חמיר מאבילות שאסור מדינא ומ"מ מותר ככה"ג כ"ש בימי הספירה. וגם ככה"ג יש מקום לאסור בימים ראשונים שבא מבית האסורין דהא באבילות כה"ג היה אסור באבל אחד עיין ביר"ד סימן שצ"ז סעיף ג', אבל אפשר שימי ספירה קילי וגם בימים ראשונים יש להתיר אם כבר הוא מתנוול יותר מדי. עכ"פ לא הי"ל לסתום הדבר שמשמע שבכל אופן שמותר בחוה"מ מותר בספירה והא פשוט שאם היה בבית האסורין זמן קטן שבחוה"מ מותר ובימי ספירה יש לאסור. וגם לשון שלא עדיף מחוה"מ תמוה שאין זה ענין לחוה"מ אלא הי"ל לומר שלא עדיף מאבלות וצ"ע.